

VA-PLAN

Långsiktig vatten-och avloppsplan för Avesta kommun

VA-planen är framtagen genom en projektgrupp med tjänstemän från tre kommunala organisationer:

Projektgrupp:

Oskar Gustafsson, VA-ingenjör, Avesta Vatten & Avfall AB, projektledare

Anna Forslund, VA-ingenjör, Avesta Vatten & Avfall AB

Daniel Lindstein, miljöinspektör, Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning

Karin Hoas, planarkitekt, Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning

Emil Forslund, handläggare, Teknisk Service

Bilder på försättsbladet, foto: Daniel Zetelius, Avesta Vatten och Avfall AB.

Bjurforsbäcken, Dalälven vid Svartån, Utlopp från bassäng Krylbo avloppsreningsverk

Förord

Arbetet med den kommunala vatten- och avloppsplanen har genomförts via en projektgrupp med tjänstemän från V-dala miljö och byggförvaltning, teknisk service samt Avesta Vatten och Avfall AB. Uppdraget har utgått från beslut i Kommunstyrelsens plan- och näringslivsutskott, som därmed är beställare av projektet, genom beslut och godkännande av start-PM, PNU § 44/2016-09-19.

Den kommunala vatten- och avloppsplanen utgår från *VA-policy* som anger utmaningar och mål för vatten- och avloppsförsörjningen i Avesta. Policyn är beslutad av kommunfullmäktige 2018-02-05.

Det finns flera syften med att kommunen tagit fram en kommunal vatten- och avloppsplan men ambitionen har varit att inom ramen för gällande lagar och myndighetskrav främja;

- livskvalitet där alla invånare har ett hälsosamt dricksvatten och en närmiljö som inte är påverkad av avloppsvatten,
- säkerställa en långsiktig hållbar vatten- och avloppsförsörjning,
- stimulera inflyttning, besöksnäring och företagande samt
- dialog mellan medborgare, tjänstemän och politiker.

Innehåll

1	Inledning.....	5
1.1	Va-planering.....	5
1.2	Nuläget i Avesta kommun.....	6
1.3	VA-planens inriktning.....	7
2	Plan för övergripande åtgärder.....	8
3	Plan för allmän vatten- och avloppsförsörjning.....	12
4	Utbyggnadsplan för allmänt vatten och avlopp	15
5	Plan för enskild vatten- och avloppsförsörjning.....	20
6	Organisation och kommunikation under planperioden.....	23
6.1	Organisation.....	23
6.2	Kommunikationsplan.....	23
7	Ordlista	24

1 Inledning

1.1 Va-planering

En strategisk och långsiktig vatten- och avlopps- (VA-)planering är viktig för att tydliggöra problem och prioritera åtgärder samt bidrar till att kommunen kostnadseffektivt kan möta de utmaningar man står inför. VA-planeringen ska skapa förutsättningar för en långsiktig och hållbar planering för VA-försörjningen i hela kommunen, både för den allmänna (kommunala) och för den enskilda VA-försörjningen.

Klimatförändringar och översvämningar, ökade miljökrav och en åldrad infrastruktur innebär ökade krav på kommunernas vatten- och avloppsverksamhet, med förväntade stora investeringar. Utanför verksamhetsområdet kan små avloppsanläggningar riskera att sprida hälso- och miljöpåverkande ämnen om de är bristfälliga. Dagvattenhanteringen får än större fokus vid kraftiga regn och översvämningssituationer. VA-planering är särskilt viktig i områden med vattenförekomster som inte uppnår eller riskerar att inte uppnå god ekologisk, god kemisk eller god kvantitativ status.

I Avesta kommun har arbetet med VA-planeringen bedrivs förvaltningsövergripande och arbetsprocessen följer i huvudsak Havs- och vattenmyndighetens (HAV) rekommendationer i ”Vägledning för kommunal VA-planering” HAV rapport 2014:1. Dock har dagvattenfrågorna utelämnats i denna omgång för att arbetet skulle bli hanterligt.

Följande dokument har utarbetats i VA-planeringen:

VA-översikt –utgör en nulägesbeskrivning och en bedömning av VA-försörjningen och dess påverkan på vattenstatus inom och utanför det nuvarande kommunala verksamhetsområdet med fokus på det sistnämnda.

VA-policy - politiskt beslutad med principer för prioriteringar mellan åtgärder och mellan geografiska områden

VA-plan - övergripande, tydlig, långsiktigt hållbar åtgärdsplan där det framgår hur VA-försörjningen inom kommunen ska utvecklas. Planen utgör underlag för beslut om finansiering av föreslagna åtgärder.

1.2 Nuläget i Avesta kommun

Anslutningsgraden till den allmänna VA-försörjningen i Avesta kommun är hög och uppgår till ca 88 % (2016) av den folkbokförda befolkningen. Ledningsnätet är till stor del ca 40-60 år gammalt och i behov av förnyelse. Det är oklart hur avloppsslammet ska tas omhand i framtiden.

Bebyggelsestrycket i tätorterna är högt sedan några år, främst i Horndal och Avesta -Krylbo –Skogsbo – Karlbo. Trycket förväntas öka under kommande år, särskilt om/när förväntad nyetablering av industriverksamhet kommer till i Horndal, och kanske även spridas till de mindre orterna. Generellt sett lågt bebyggelse- och omvandlingstryck utanför tätorterna. Inte påfallande stort inslag av fritidshus.

Inom befintligt verksamhetsområde, eller i direkt anslutning till, finns ett antal områden där detaljplanläggning pågår eller med en färdig detaljplan där kommunalt VA-förutsätts. Ca 10-15 områden har identifierats där allmänt VA behöver byggas ut under de närmaste 5 åren, fler områden kan tillkomma under planperioden. Utbyggnadstakt och inbördes prioritering styrs inte genom VA-planen utan i annan ordning. Det stora trycket på att utöka och utveckla tätortsbebyggelsen innebär omfattande arbetsinsatser för Avesta Vatten. Ansvarsfördelningen för hur exploateringsområdena ska hanteras ekonomiskt och organisatoriskt är otydlig.

Omfattande åtgärder för att trygga den långsiktiga dricksvattenförsörjningen och avloppshanteringen i Horndal planeras vilket fordrar stora ekonomiska och personella insatser.

Grundvattentillgången är generellt sett god med Badelundaåsen som den viktigaste vattenresursen. Vattenskyddsområden finns för de allmänna vattentäkterna, utom Fornby. För större enskilda vattentäkter saknas formellt skydd. Risken för problem med dricksvattenförsörjning i små enskilda anläggningar bedöms generellt som låg, på fåtal ställen som måttlig. Dock finns liten samlad kunskap om de små enskilda vattentäkterna. Nödvaattenplan för krissituationer där ordinarie dricksvattenförsörjning av någon anledning inte kan användas saknas.

Dagvaattenplan saknas och dagvaattenfrågorna som helhet har inte hanterats i VA-planen. Kunskapen om miljöpåverkan från nuvarande system om hur eventuella skyfall påverkar bebyggelse, samhällsviktig infrastruktur och kommuninvånarna i stort och hur det bör hanteras på olika platser är otillräcklig. Ansvarsfördelning för planering, anläggning och drift är oklar.

Miljökontoret har god kännedom om de enskilda avloppen. Anläggningarna lever generellt sett upp till gällande lagar och regler. Risken för påverkan på känsliga recipienter bedöms generellt som låg, på fåtal ställen som måttlig. I flertalet områden med samlad bebyggelse finns rimliga möjligheter att ordna nya enskilda avlopp.

Ett antal VA-utredningsområden har identifierats där befintlig bebyggelse är av den omfattningen att kommunen skulle kunna bli skyldig att ordna allmänt vatten och/eller avlopp om det finns behov av detta utifrån skyddet för människors hälsa eller miljön. En stor andel av de fastigheter som ej ligger inom kommunalt

verksamhetsområde ingår i föreningar av olika slag: med gemensamma vattentäkter eller avloppslösningar eller anslutning till kommunens vatten- eller avloppsnät via egen ledning, med civilrättsligt avtal med Avesta Vatten. Även föreningarnas juridiska form skiftar liksom avtalens innehåll och utformning. I nuläget bedöms VA-försörjningen i dessa områden, med VA-föreningar, som godtagbar ur miljö- och hälsosynpunkt, så det bedöms inte finnas behov av allmänt VA. Dock finns behov av bättre överblick och mer enhetliga avtalsvillkor för att kommunen ska kunna följa och stödja utvecklingen i områdena och ha underlag för förnyad bedömning i framtida uppdateringar av VA-planen. Det generella intrycket är att föreningarna vill fortleva, men känner behov av en sakkunnig rådgivare att vända sig till.

För VA-utredningsområden med befintlig bebyggelse där det inte finns någon typ av VA-förening har det gjorts en bedömning av behoven ur hälso- och miljösynpunkt samt möjligheterna att lösa behoven med en allmän VA-anläggning utifrån de riktlinjer som anges i VA-policyn. För ett område, Sonnboviken, bedöms det i dagsläget finnas behov av utbyggnad av allmänt VA, mot bakgrund av bebyggelse- och omvandlingstryck och möjligheter att ordna godtagbar enskild dricksvattenförsörjning och avloppsanläggningar. Det saknas tydliga rutiner för processen att utöka verksamhetsområde och bygga ut allmänt VA till befintlig bebyggelse.

1.3 VA-planens inriktning

Utifrån de förutsättningar som nu råder i kommunen så föreslås följande inriktning för de närmaste åren:

- Genomföra åtgärder för att trygga den långsiktiga dricksvattenförsörjningen och avloppshanteringen i Horndal
- Prioritera sådan VA-utbyggnad som är knuten till nytillkommande bebyggelse, främst i tätorterna. Klargöra ansvarsfördelning och rutiner kring sådana exploateringsområden för att den löpande utbyggnaden ska kunna ske effektivt och möta bebyggelsestrycket
- Införa rådgivning för föreningarna, förtydliga VA-verksamhetens rutiner kring föreningar och se till att avtalen är rättvisa och tydliga och i linje med eventuellt kommande lagförslag
- Skydda vattenresurserna i översiktsplanen, utreda eventuell påverkan från Uppsjötippen vid ökat grundvattenuttag i Germundsbo, införa skydd i lämplig form för de större enskilda vattentäkterna, skaffa bättre kunskap om de små enskilda vattentäkterna och ta fram en nödvattenplan
- Upprätthålla god standard på de enskilda avloppsanläggningarna och god kännedom om dem genom miljökontorets tillsyn
- Upprätthålla välfungerande drift och begränsa negativ miljöpåverkan av kommunens VA-anläggningar genom att successivt förnya ledningsnätet och klargöra hur föroreningar i avloppsslammet ska minska och slammet användas
- Ta fram en dagvattenplan
- Klargöra rutiner kring VA-utbyggnad i befintlig bebyggelse och bygga ut kommunalt VA till Sonnboviken

2 Plan för övergripande åtgärder

Många frågor som rör VA-försörjningen är förvaltningsövergripande och det finns därför ett behov av att hantera dem på en övergripande nivå och klargöra de olika förvaltningarnas roller och ansvar. Ett exempel på det är hanteringen av VA-frågor vid exploatering. För att klargöra ansvarsfördelning och finansiering av VA-utbyggnad vid exploatering bör riktlinjer för detta tas fram.

VA-planeringen ska innefatta planering för dricksvatten, spillvatten och dagvatten. Vid framtagandet av VA-planen har dock dagvattenfrågorna till stor del utelämnats för att arbetet inte skulle bli alltför omfattande. Det finns därför ett behov av att ta fram en dagvattenplan eller motsvarande som beslutas av kommunfullmäktige. Dagvattenplanen ska tydliggöra hur dagvattenfrågor ska hanteras i kommunen.

Grundvattentillgångarna i Avesta kommun är goda med Badelundaåsen som den viktigaste vattenresursen. Skyddet av vattenresurser prioriteras mycket högt och för att tydliggöra detta ska översiktsplanen vid kommande revidering uppdateras med vattenskyddsområden och skydd för vattentillgångar med utgångspunkt från Länsstyrelsens rapport 2012:02 *Vattenförsörjningen i Avesta kommun*. För skydd av allmänna och enskilda vattentäkter se åtgärd 8 respektive 17.

En krissituation där ordinarie dricksvattenförsörjning av någon anledning inte kan användas påverkar hela samhället. I ett sådant läge behövs nödvattenförsörjning vilket innebär att mindre mängder vatten avsedda för mat, dryck och hygien levereras med hjälp av t.ex. vattentankar som ställs upp på lämpliga platser. För att kunna fatta lämpliga beslut i en situation med nödvattenförsörjning behövs en nödvattenplan där bl.a. viktiga abonnenter och lösningar för att klara deras vattenbehov identifieras.

I Avesta kommun beräknas cirka 250 personer vara anslutna till den allmänna spillvattenhanteringen via spillvattenledningsföreningar och cirka 450 personer till den allmänna dricksvattenförsörjningen via vattenledningsföreningar. Föreningarna står för det lokala ledningsnätet men utnyttjar genom avtal med Avesta Vatten & Avfall AB den kommunala avloppsreningen respektive dricksvattenförsörjningen. Dessa abonnenter omfattas inte av Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) och har därmed en mer osäker juridisk status. Föreningarnas juridiska form skiftar liksom avtalens innehåll och utformning. Det finns ett behov av att ta fram riktlinjer för hur va-ledningsföreningar ska hanteras, dels hur de befintliga föreningarna ska hanteras och dels om ytterligare anslutningar via va-ledningsföreningar utanför verksamhetsområdet ska tillåtas.

Under planperioden 2019-2022 är följande övergripande åtgärder prioriterade:

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)	Utförare	Tid (klart)	Beslutsinstans
1. Vid revidering av översiktsplanen ska denna uppdateras med nya och befintliga vattenskyddsområden samt skydd för vattentillgångar i Avesta med utgångspunkt från Länsstyrelsens rapport 2012:02 <i>Vattenförsörjningen i Avesta kommun.</i>	Stöd vid planering, exploatering, bygglov och tillståndsgivning Stödja förvaltningsplan 2016-2021 Bottenhavets vattendistrikt Stödja nationella och regionala miljömål Stödja mål i VA-policy	Restriktioner för markanvändning och annan verksamhet som kan medföra risk för pågående eller framtida uttag av dricksvatten.	Västmanland-Dalarna Miljö och Byggförvaltning	I samband med framtagande av ÖP	Kommunfullmäktige
2. Ta fram riktlinjer för utbyggnad och finansiering av kommunalt VA vid exploatering	VA-Policyn anger att exploatering av nya områden sker med en sådan finansieringslösning att befintligt VA-kollektiv inte drabbas ekonomiskt i betydande omfattning vid låg anslutningsgrad Stödja mål i VA-policy	Bättre ekonomisk planering Bättre arbetsprocesser med god transparens	Styrgrupp VA-plan och ekonomikontoret	2019	Kommunstyrelsen
3. Nödvaattenplan	Klargöra vilka abonnenter som är viktiga samt hur man löser deras vattenförsörjning i krissituation.	Plan finns vid krissituation så att kommunen vet hur vi ska agera och organisera oss.	Avesta Vatten och Avfall AB och Säkerhets-samordnare	2020	Kommunfullmäktige

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)	Utförare	Tid (klart)	Beslutsinstans
4. Ta fram riktlinjer för fortsatt hantering av befintliga VA-ledningsnätsföreningar samt eventuella framtida anslutningar utanför verksamhetsområde.	Tydligare för bolaget och fastighetsägare vad som gäller Rättvisa mellan fastighetsägare	Rättvisa mellan fastighetsägare. Tydligare och snabbare svar till fastighetsägare	Avesta Vatten och Avfall AB	2020	Avesta Vatten och Avfallsstyrelse
5. Ta fram dagvattenplan	Tydliggöra ansvar och roller Underlag till fysisk planering, bygglovhantering mm Identifiera kostnadseffektiva åtgärder Minska risk för översvämningar i tätort och förebygga negativa effekter på bebyggelse, infrastruktur, samhällsservice, miljö och hälsa etc Tillvarata möjligheter till attraktivare tätortsmiljöer, ökad biologisk mångfald mm Minska miljöpåverkan på recipienterna Stödja förvaltningsplan 2016-2021 Bottenhavets vattendistrikt Stödja nationella och regionala miljömål	Kännedom om negativ påverkan (nu), risker (framtida) och möjligheter, och hur de kan hanteras. Förutsättning för att arbeta vidare med rätt åtgärder. Underlag för fysisk planering, investeringsplaner mm Arbetstid, och troligen budgetmedel för konsult/utredningar e d behöver avsättas för att ta fram programmet.	Styrgrupp VA-plan	2022	Kommunfullmäktige

	Stödja mål i VA-policy				
--	------------------------	--	--	--	--

3 Plan för allmän vatten- och avloppsförsörjning

Den allmänna VA-försörjningen inom Avesta kommun drivs sedan 2011 av det kommunala bolaget Avesta Vatten och Avfall AB. Bolaget är VA-huvudman och äger och förvaltar de allmänna VA-anläggningarna inom kommunen. Anslutningsgraden till den allmänna VA-försörjningen i Avesta kommun är hög och uppgår till ca 88 % (2016) av den folkbokförda befolkningen. Till detta kommer anslutning av fritidshus samt verksamheter och industrier.

Skyddet av vattenresurser prioriteras mycket högt i kommunen och vattenskyddsområden finns beslutade för samtliga allmänna vattentäkter utom Fornby. Avesta Vatten och Avfall AB har, på begäran av länsstyrelsen inom projektet *"Länsgemensamt projekt för allmänna vattentäkter – vattenskyddsområden och tillstånd för vattenuttag"*, upprättat en plan för arbetet med vattenskyddsområden och tillstånd för vattenuttag. Enligt denna plan finns det i nuläget inte något behov av att inrätta/revidera vattenskyddsområden eller söka tillstånd för någon av de allmänna vattentäkterna i Avesta kommun. Av planen framgår att risken för eventuell påverkan från Uppsjötippen vid ökat grundvattenuttag vid Germundsbo vattenverk samt det fortsatta behovet av reservvattentakten i Mästerbo ska utredas.

Horndals vattentäkt ligger centralt i samhället och risken för föroreningar kan betraktas som stor. Inom befintligt vattentäkt område har det även varit problem med hög grumlighet i flertalet brunnar varför nya brunnar har fått borrar allt eftersom. En ny vattentäkt som kan utgöra reserv för eller alternativt ersätta den befintliga har under en längre tid letats längs Möklintaåsens sträckning utan framgång. Samtidigt är avloppsreningsverket i Horndal slitet och i behov av omfattande renovering. Det finns därför behov av att ta ett samlat grepp för att trygga den långsiktiga VA-försörjningen i Horndal, särskilt som kommunen förväntar sig befolkningstillväxt och nyetablering av industriverksamheter. Detta kräver personella och ekonomiska resurser för planering, projektering samt byggnation av överföringsledningarna samt va-anläggningar.

Verksamhetsområdena för vatten och spillvatten revideras årligen utifrån genomförda förändringar. Utöver detta finns ett behov av att se över anslutna utanför verksamhetsområdet, det gäller främst va-ledningsföreningar men även enskilda fastigheter, och vilka avtal som är skrivna med dessa. Denna översyn är ett viktigt underlag för framtagande av riktlinjer för va-ledningsföreningar enligt åtgärd 4.

Stora delar av va-ledningsnätet anlades under perioden 1955-1979 vilket innebär att ledningarna idag är ca 40-60 år gamla. En gällande förnyelseplan för ledningsnätet finns för år 2017-2020 där det långsiktiga förnyelsebehovet för ledningsnätet har bedömts och årligen upprättas åtgärdsplaner för ledningsförnyelse. Ledningsförnyelsen är ett omfattande arbete och det är viktigt att tillräckliga resurser avsätts för att förnyelseplanerna ska kunna följas.

Det avloppsslam som produceras vid de allmänna avloppsreningsverken nyttjas i nuläget i växtetableringsskiktet vid sluttäckningen av deponin i Karlslund. För att säkerställa avsättningen för slammet när sluttäckningen är klar och för att verka för att näringen i slammet återförs till kretsloppet med minsta möjliga påverkan av farliga ämnen behöver en slamstrategi tas fram.

Under planperioden 2019-2022 är följande åtgärder prioriterade för den allmänna vatten och avloppsförsörjningen:

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)	Utförare	Tid (klart)	Beslutsinstans
6. Genomföra åtgärder för att trygga den långsiktiga dricksvattenförsörjningen och avloppshanteringen i Horndal	Säkerställa långsiktig vattenförsörjning och leveranssäkerhet i Horndal Renoveringsbehov vid Horndals avloppsreningsverk	Ökad effektivitet Tryggare försörjning av dricksvatten Moderniserad avloppshantering Behov av personella resurser för planering, projektering och byggledning Stora investeringskostnader	Avesta Vatten och Avfall AB	Pågår under längre tid med separata projektplaner	Avesta Vatten och Avfalls styrelse samt Kommunfullmäktige
7. Översyn av kunder som är anslutna utanför gällande verksamhetsområde och vilka avtal som är skrivna med dessa.	Kontroll av verksamhetsområdesgränser. Säkerställa att alla anslutna utanför verksamhetsområdet behandlas likvärdigt. Underlag för framtagande av riktlinjer för VA-ledningsföreningar (se åtgärd 4).	Tydligare för bolaget och fastighetsägare vad som gäller.	Avesta Vatten och Avfall AB	2019	Avesta Vatten och Avfalls styrelse

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)	Utförare	Tid (klart)	Beslutsinstans
8. Utredda Uppsjötippens eventuella påverkan på Germundsbo vattentäkt vid ökat grundvattenuttag samt det fortsatta behovet av reservvattentäkten i Mästerbo.	Skydda vattentäkter från föroreningspåverkan. Stödja förvaltningsplan 2016-2021 Bottenhavets vattendistrikt Stödja nationella och regionala miljömål Stödja mål i VA-policy	Höjd säkerhet vid leverans av dricksvatten.	Avesta Vatten och Avfall AB	2021	Avesta Vatten och Avfalls styrelse
9. Ta fram slamstrategi som omfattar säkerställande av slamkvalitet (uppströmsarbete), hantering av samt avsättning för avloppsslam.	Bidra till en hållbar kommun Säkerställa slammets kvalitet Stödja nationella och regionala miljömål Stödja mål i VA-policy	Ökade förutsättningar för att slam kan återanvändas i kretsloppet	Avesta Vatten och Avfall AB	2022	Avesta Vatten och Avfalls styrelse
10. Förnyelse av ledningsnät enligt fastställd befintlig förnyelseplan	Säkerställa långsiktigt VA-försörjning Följa nationella och regionala miljömål	Minskade utsläpp av avloppsvatten från reningsverk och ledningsnät. Minskad energiförbrukning i pumpstationer och avloppsreningsverk Bibehållen låg läckagenivå av dricksvatten Ökade investeringskostnader	Avesta Vatten och Avfall AB	Löpande enligt separat plan	Avesta Vatten och Avfalls styrelse

4 Utbyggnadsplan för allmänt vatten och avlopp

En kommun är enligt § 6 i Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) skyldig att ordna vattentjänster om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för områden med befintlig eller blivande bebyggelse.

Skyldighet att ordna vattentjänster kan finnas för områden med befintlig bebyggelse eller uppkomma för idag obebyggda områden vid exploatering. I VA-översikten har totalt 82 VA-utredningsområden identifierats där det utifrån den befintliga bebyggelsens omfattning eller exploateringenens karaktär kan bli aktuellt med VA-utbyggnad enligt §6 LAV. För 29 av dessa områden är det behoven för befintlig bebyggelse som behöver bedömas och för övriga 53 områden är det behov som uppstår vid exploatering.

De 53 områden som kan bli aktuella för VA-utbyggnad vid exploatering återfinns i VA-översiktens kategori *D. Framtida projekt – planuppdrag och liknande* (22 områden), kategori *E. framtida projekt- LIS-områden* (24 områden) samt delvis i kategori *A. VA-utrednings- och utbyggnadsområden – detaljplan* (7 områden). Kommunen har ett omfattande exploateringsstryck de kommande åren, inte minst kopplat till eventuell nyetablering av industriverksamhet i Horndal. Det handlar både om att genomföra befintliga detaljplaner där efterfrågan tidigare har varit låg, och om flertalet detaljplaneärenden på nya platser. Under arbetet med VA-planen har ca 10-15 områden identifierats där allmänt VA kan behöva byggas ut under de närmaste 5 åren på grund av exploatering. Fler områden kan tillkomma under planperioden. Exempel på områden som är, eller kan komma att bli aktuella för VA-utbyggnad inom 5 år är Storbo/Skålsbo, Krångede, Nordanö industriområde, Älvnäs (två eller flera delområden), Ingeborgbo 38, Mattsbohöjden, Åsbo camping, Sägplan Krylbo, Tjärnsjön, Södra Källhagen, Löngränd och Månsbo Gärde. Prioritetsordning och tidplan för exploatering och VA-utbyggnad i dessa områden styrs inte av VA-planen utan beslutas löpande av kommunstyrelsen. Det är därför inte möjligt att ange en utbyggnadsplan för dessa områden utan de samlas under åtgärds punkt 11. För att utbyggnaden ska kunna genomföras på ett effektivt sätt och med skälig ekonomi för Avesta Vatten behöver organisatoriskt och ekonomiskt ansvar förtydligas (se åtgärd 2).

Det bedömda behovet av VA-utbyggnad till ca 10-15 områden under de närmaste 5 åren på grund av exploatering innebär ett omfattande arbete för Avesta Vatten och kommer att kräva stora resurser. Enligt prioriteringarna i VA policy ska planering av utbyggnad av allmän VA-försörjning till befintlig bebyggelse samordnas och i tidsprioritet underordnas av kommunfullmäktige beslutade exploateringar. Detta innebär att resurserna, framförallt de personella resurserna, för VA-utbyggnad till befintlig bebyggelse kommer att vara begränsade de närmaste 5 åren.

För de 29 VA-utredningsområdena med befintlig bebyggelse som har identifierats i VA-översikten har det gjorts en bedömning av behoven ur hälso- och miljösynpunkt samt utifrån möjligheterna att lösa behoven med en allmän VA-anläggning utifrån de riktlinjer som anges i VA-policy:

Bedömning om behoven ur hälso- och miljösynpunkt att förbättra VA-situationen i området har utgått ifrån:

- Antal fastigheter och dess nyttjandegrad (permanentboende eller fritidshus)
- Bebyggelseutveckling
- Förutsättningar för försörjning av dricksvatten
- Känslighet hos recipient och naturmiljö
- Funktion och förutsättningar för att ordna enskilda avlopp

Bedömning av möjligheter att lösa behoven med allmän VA-anläggning

- Kostnader för utbyggnad och drift av allmän VA-anläggning
- Samordningsvinster vid utbyggnad

I 22 av de totalt 29 aktuella VA-utredningsområdena finns, enligt nu kända uppgifter, olika typer av VA-föreningar som har löst vatten- och/eller avloppsförsörjningen gemensamt för hela eller delar av området. Det finns både ledningsnätsföreningar anslutna till den kommunala VA-anläggningen och föreningar med egna vattentäkter och avloppsreningsanläggningar. Kommunens ställningstagande i VA-policyn är att VA-föreningar ska ges möjlighet till anslutning till den allmänna VA-anläggningen genom utvidgande av verksamhetsområdet om det finns betydande behov (enligt LAV) och om den sammanvägda nyttan med en allmän VA-anläggning är tydlig jämfört med utveckling av föreningens VA-försörjning. Den av regeringen tillsatta utredningen Vägar till hållbara vattentjänster (SOU 2015:34) presenterades i maj 2018 behandlar bl.a. kommunens skyldighet att ordna vattentjänster i ett större sammanhang när ett behov enligt 6§ i LAV är identifierat. Utredningen förslår att ett nytt stycke införs i 6 § vattentjänstlagen som ska göra att kommunerna lägger ett större fokus på att bedöma behovet av vattentjänster. Kommunen ska utreda om det finns en möjlighet att på ett annat sätt än med en allmän va-anläggning uppnå ett motsvarande skydd för människors hälsa och miljön.

Med bakgrund av detta görs för närvarande bedömningen att det inte finns betydande behov eller nytta av allmän VA-försörjning i något av områdena med VA-föreningar. Kommunen vill istället utveckla former för VA-rådgivning för VA-föreningar i syfte att stärka deras förutsättningar att bibehålla och utveckla sin VA-försörjning (se åtgärd 17 och 18) samt upprätta riktlinjer för VA-ledningsföreningar för att tydliggöra vad som gäller för dessa (se åtgärd 4). Vid revidering av VA-planen behöver dock en ny bedömning göras utifrån insamling av ytterligare bedömningsunderlag (se åtgärd 15 och 16).

Vid bedömningen av behoven och förutsättningarna för allmän VA-utbyggnad i de 7 VA-utredningsområden med befintlig bebyggelse där det saknas VA-föreningar identifierades Sonnboviken som det enda område där det finns behov av att lösa VA-försörjningen i ett större sammanhang. Med bakgrund av detta förslås utvidgning av verksamhetsområde och VA-utbyggnad till Sonnboviken (VA-utredningsområde 14 i Va-översikten) genomföras under planperioden. I övriga VA-utredningsområden bedöms det inte finnas betydande behov av utbyggnad av allmänt VA i nuläget. Vid revidering av VA-planen behöver dock en ny bedömning göras utifrån insamling av ytterligare bedömningsunderlag (se åtgärd 7, 15 och 16).

Sonnboviken är ett område med 25 fastigheter som ligger invid Dalälven. Från början var det enbart fritidsbebyggelse i området men ett antal fastigheter har omvandlas till permanentboende och det finns ett fortsatt permanentningstryck. Avloppsfrågan i området har främst lösts med slutna tankar för WC samt slamavskiljare och infiltration av BDT för de enskilda fastigheterna. Förhållandena är ogynnsamma för att anordna andra typer av avloppslösningar enskilt eller gemensamt. Dricksvattenförsörjningen sker enskilt med grävda eller borrhållarbrunnar. Ett flertal grävda brunnar har kapacitetsproblem. Området är lågt beläget i förhållande till älven och det finns risk för översvämning i samband med 100-årsflöden. Det finns även efterfrågan av allmänt VA hos en majoritet av fastighetsägarna.

VA-utbyggnad till befintlig bebyggelse är ofta en känslig fråga med mycket kontakt med berörda fastighetsägare. För att underlätta arbetsprocessen, förbättra kommunikationen med fastighetsägarna och säkerställa likabehandling behövs dokumenterade rutiner för VA-utbyggnad.

Under planperioden 2019-2022 är följande åtgärder prioriterade:

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)	Utförare	Tid (klart)	Beslutsinstans
11. VA-utbyggnad vid exploatering	Genomföra detaljplaner där verksamhetsområde för VA har förutsatts Tillgodose kommunens behov av bostadsbyggande, verksamheter och service i tätorterna <i>Stödja Policy, vatten och avlopp</i>	Utökning av verksamhetsområde där det ej redan finns Ny bebyggelse möjliggörs och får lämplig VA-försörjning Behov av personella resurser för planering, projektering och byggledning Investeringskostnader och intäkter från anslutningsavgifter för Avesta Vatten.	Avesta Vatten och Avfall AB	Löpande enligt separat prioritering	Kommunstyrelsen
12. Ta fram rutiner för utbyggnad av kommunalt VA till befintlig bebyggelse	Kvalitetssäkra den interna arbetsprocessen med ständiga förbättringar Säkerställa kommunikation med berörda fastighetsägare	Effektivt genomförande av projekt Ökat förtroende och nöjdhet hos invånare	Avesta Vatten och Avfall AB	2020	Avesta Vatten och Avfallsstyrelse
13. Utökning av verksamhetsområde och VA-utbyggnad till Sonnboviken	Permanentningstryck Kapacitetsproblem i flera grävda dricksvattenbrunnar Ogynnsamma förhållanden för	Utökning av verksamhetsområde Förbättrad vatten- och avloppsförsörjning Investeringskostnad för	Avesta Vatten och Avfall AB	2021-22	Kommunfullmäktige

	anläggande av lokala avloppslösningar enskilt eller gemensamt.	fastighetsägare			
--	--	-----------------	--	--	--

5 Plan för enskild vatten- och avloppsförsörjning

Utöver det kommunala verksamhetsområdet sker VA-försörjningen antingen av den enskilda fastighetsägaren eller genom gemensamma anläggningar för flera fastigheter.

I Avesta kommun finns det ca 2 000 enskilda avloppsanläggningar. Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning har bedrivit ett inventerings- och tillsynsprojekt riktat mot enskilda avloppsanläggningar. Avloppsanläggningar som saknade tillstånd och de med tillstånd utfärdade före 1988 togs med i tillsynsdelen av projektet. De finns nu ett behov av att följa upp åtgärder och beslut från inventeringen. Utöver detta finns ett behov av tillsyn på avloppsanläggningar byggda mellan åren 1987 – 1999 i syfte att erhålla kunskap om dess status och behov av åtgärder, antingen enskilt eller via gemensamma lösningar alternativt allmän va-anläggning.

Cirka 3 000 personer i kommunen har enskilt dricksvatten. Utöver det har också de flesta fritidshus enskilt dricksvatten. Någon kommunal provning vid borrning för dricksvatten görs inte och det finns inget lokalt register över enskilda dricksvattenbrunnar. Det är fastighetsägaren som ansvarar för att sköta den egna brunnen och ansvarar därmed också för vattenkvaliteten. Kunskapen om den enskilda vattenförsörjningen i kommunen behöver förbättras för framtida bedömningar av behovet av kommunal VA-utbyggnad enligt § 6 i Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) med hänsyn till skyddet för människors hälsa.

Den kommunala miljö- och byggnadsnämnden är kontrollansvarig för dricksvattenanläggningar som försörjer mer än 50 personer eller förbrukar mer än 10 m³/dygn eller försörjer livsmedelslokaler, turistanläggningar, skolor och dylikt. I kommunen finns fyra gemensamma anläggningar med egna dricksvattenbrunnar. Ingen av dessa fyra anläggningar har något fastställt vattenskyddsområde och saknar därmed formellt skydd. Skydd kan erhållas genom att kommunen beslutar om vattenskyddsområde eller lokala hälsoskyddsföreskrifter vilket också finns med som en åtgärd i Förvaltningsplan 2016-2021 för Bottenhavets vattendistrikt.

För att ge stöd till enskilda VA-föreningar i syfte att säkra dess förutsättningar att bibehålla och utveckla sin VA-försörjning och förutsättning till bebyggelseutveckling ska kommunen utveckla VA-rådgivning. Inför detta behöver riktlinjer för VA-rådgivningen tas fram.

Under planperioden 2019-2022 är följande åtgärder kopplade till enskild vatten- och avloppsförsörjning prioriterade:

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)	Utförare	Tid (klart)	Beslutsinstans
14. Följa upp inventering och utöva tillsyn av enskilda avloppsanläggningar med tillstånd utfärdade före år 1988	Miljö- och hälsomässiga behov Stödja förvaltningsplan 2016-2021 Bottenhavets vattendistrikt Stödja mål i VA-policy Säkerställa kommunikation med berörda fastighetsägare.	Minskad påverkan från enskilda avlopp Bättre underlag vid revidering av VA-planen Kräver resurser för uppföljning och tillsyn	Västmanland-Dalarna Miljö och Byggförvaltning	2021	Västmanland-Dalarna Miljö och Byggnämnd
15. Utöva tillsyn på enskilda avloppsanläggningar byggda mellan åren 1988 – 1999	Miljö- och hälsomässiga behov. Stödja förvaltningsplan 2016-2021 Bottenhavets vattendistrikt. Stödja mål i VA-policy Erhålla kunskap om dess status och behov av åtgärder, antingen enskilt eller via gemensamma lösningar alternativt allmän va-anläggning.	Minskad påverkan från enskilda avlopp Bättre underlag vid revidering av VA-planen Kräver resurser för tillsyn och uppföljning	Västmanland-Dalarna Miljö och Byggförvaltning	2022	Västmanland-Dalarna Miljö och Byggnämnd
16. Insamling av kunskapsunderlag rörande enskild dricksvattenförsörjning	Underlag till revidering av VA-plan, utbyggnadsplan. Fånga upp rådgivning- och tillsynsbehov (större föreningar).	Bättre underlag vid revidering av VA-planen Underlag för VA-rådgivning	Styrgrupp VA-plan	2021	Styrgrupp VA-plan

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)	Utförare	Tid (klart)	Beslutsinstans
17. Identifiera behov av och initiera arbete för att skydda enskilda vattentäkter med fler än 50 personer anslutna eller en produktion större än 10 m ³ /dygn.	<p>Skydda vattentäkter från föroreningspåverkan.</p> <p>Stödja förvaltningsplan 2016-2021 Bottenhavets vattendistrikt</p> <p>Stödja nationella och regionala miljömål</p> <p>Stödja mål i VA-policy</p>	<p>Höjd säkerhet vid leverans av dricksvatten.</p> <p>Begränsningar i mark- och vattenanvändning inom skyddsområdet</p> <p>Ökad trygghet för invånare som är anslutna till en vattenledningsförening.</p> <p>Kräver kommunal finansiering</p>	Västmanland-Dalarna Miljö och Byggnämningsförvaltning	2021	<p>Västmanland-Dalarna Miljö och Byggnämnd samt</p> <p>Kommunfullmäktige (föreskrift)</p>
18. Ta fram riktlinjer för VA-rådgivning för föreningar	<p>VA-rådgivning bör utvecklas inom tydligt angivna riktlinjer i syfte att ge stöd till enskilda va-föreningar i syfte att säkra dess förutsättningar att bibehålla och utveckla sin va-försörjning och förutsättningar till bebyggelseutveckling.</p> <p>Stödja mål i VA-policy</p>	Tydliggöra ansvar och finansiering inom kommunen	Styrgrupp VA-plan	2019	Kommunstyrelsen
19. Införa VA-rådgivning för föreningar utifrån framtagna riktlinjer	<p>VA-rådgivning</p> <p>Stödja mål i VA-policy</p>			2020-2021	Kommunstyrelsen

6 Organisation och kommunikation under planperioden

6.1 Organisation

Nuvarande *styrgrupp för VA-planen* bestående av VD för Avesta Vatten och Avfall AB, förvaltningschef för Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning samt resultatenhetschef för teknisk service ska finnas kvar. Styrgruppen ansvarar för planering och samordning av åtgärder enligt VA-planen samt revidering av denna. Styrgruppen ansvarar för VA-planegruppens sammansättning. Gruppen ska sammankallas minst två gånger per år, helst inför budgetprocess, sammankallande är VD för Avesta Vatten och Avfall AB.

VA-plangruppen ska i förekommande fall driva de åtgärder enligt VA-planen som initieras av styrgruppen. Gruppen ska bestå av tjänstemän från Avesta Vatten och Avfall AB, Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning samt teknisk service. Gruppen bör träffas löpande utifrån behov men minst fyra gånger per år. Sammankallande för VA-planegruppen utses av styrgruppen.

Kommunkansliet ansvarar för att följa upp att åtgärder utförs enligt VA-planen. Uppföljning bör ske årligen.

PNU ska utgöra samrådspart till VA-planegruppen i strategiska ställningstaganden och vägval samt vara beredande i ärenden som behöver beslutas i kommunfullmäktige eller kommunstyrelse.

6.2 Kommunikationsplan

Kommunikation är en mycket viktig del för att uppnå planens ambitioner. Det gäller såväl kommunikation inom den kommunala organisationen som med fastighetsägare som berörs av åtgärderna i VA-planen.

VA-planegruppen ansvarar för att det finns aktuell information om VA-planen och åtgärderna kopplande till denna på kommunens webbplats.

Kommunikation om VA-planen internt inom kommunen ska ske via intranätet. VA-planegruppen ansvarar för att lägga ut informationen på intranätet.

Styrgruppen för VA-planen håller koncernledningsgruppen informerad om VA-planen och efterföljande åtgärder.

7 Ordlista

Allmän VA-anläggning	En vatten- och avloppsanläggning som kommunen har rättsligt bestämmande över och som har ordnats för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV)
Avlopp	Samlingsnamn för spillvatten, dagvatten samt dränvatten.
Dagvatten	Ytligt avrinnande regnvatten och smältvatten.
Enskild VA-anläggning	En vatten- och avloppsanläggning eller annan anordning för vattenförsörjning eller avlopp som inte är eller ingår i en allmän vatten- och avloppsanläggning.
Gemensamhetsanläggning	En enskild vatten- och avloppsanläggning (se ovan, eller någon annan typ av anläggning) som inrättats för två eller flera delägare gemensamt genom s k anläggningsförrättning hos Lantmäteriet. I förrättningen läggs det fast juridiskt vad som ska gälla för de ingående fastigheterna och anläggningen. Det skrivs in i fastighetsregistret och fortsätter att gälla vid försäljning. Det finns också andra sätt att organisera enskilda anläggningar som nyttjas gemensamt.
LAV 6§ om Kommunens skyldighet att ordna vattentjänster:	<p>Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, skall Kommunen:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och2. Se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.
Avesta Vatten och Avfall AB	Helägt av Avesta kommun. I detta bolag ligger ägandet av vatten-, avlopp- och avfallsanläggningar samt driftansvar enligt Lagen om allmänna vattentjänster.
Riktlinjer	En riktlinje innehåller anvisningar om hur en fråga ska hanteras. Den är vägledande i hur tjänstemän bör agera.
Rutiner	Rutiner anger en arbetsbeskrivning och är mer konkret än riktlinjer.
VA-anläggning	En anläggning som har till ändamål att tillgodose behov av vattentjänster för bostadshus eller annan bebyggelse.

VA-förening	Förening som gemensamt löst vatten eller spillvattenförsörjning för ett antal fastigheter. Kan antingen vara en ledningsnätsförening ansluten till det kommunala vatten eller spillvattenledningsnätet eller en förening med egen vattentäkt och/eller avloppsanläggning.
Verksamhetsområde	Det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän vatten- och avloppsanläggning.